quadraginta: inter quos carnifex erat, ut cùm pestis antea sæuijsset, tunc uerò iam mitesceret, unguentum conficerent, quo ungentes portarum uectes, qui eos tractarent inficerentur: pluuerem quoq; conficiebant, quem super uestes clàm spargentes exitium illis afferret. Latuit aliquandiu hæc res, sublatiq; multi: atq; etiam (ut audio) à coniunctis data ueneficis pecunia, hæreditatis causa. Sed cùm cuiusdã nomine Neci fratrem atq; unicum filium sustulissent, uixq; alij quàm domini ipsi domuum, aut filij perirent, simulq; animaduertissent Androginam se in domos insinuantẽ: atq; eos maximè perire, quorum domũ ingrederetur, deprehensa coniuratione, omnes exquisitissimis tormentis necati sunt: fassi etiam decreuisse in pompa celebri diui cuiusdã, subsellijs perunctis, uniuersos ciues occidere: paratasq; ad hunc usum supra uiginti ollas. Tentarunt & idem Genuæ pòst, dederuntq; pœnas. Alios etiam constat Mediolani inunxisse uectes: sed diu torti, cùm nihil confessi essent, nec quisquam obijsset, dimissi sunt. Tantum ergo potest unguentum ueneficum.

MIRACVLA.

CAP. LXXXI.

MIRACVLA tribus causis cõfinguntur, ut difficillimè falsa à ueris seiungantur. Primùm quidem auaritia sacerdotum, ut etiam de his qui Belo sacrificabant, sacra scriptura meminit. Certatim quoque ob ambitionem leges augent. Vt cùm idola colẽtes iactarent se, Iudæi ex aduerso maiora proferebant. Multo uerò magis in Christiana, quòd hæc fides potissimè his innitatur.

tatur. Neq; enim regna habebat, quibus se tueretur: ob id adeò abundarunt eis, ut tanquam seges sub inutilibus herbis, quæ uerissima sunt, lateant. Miracula enim rarò sunt, & ob raritatem effectus, secutus, unde nomen sortita sunt. Quædam ficta ad excusationem, uelut cùm Maximini milites Apollinem dicebant pugnasse pro Aquileiensium muris, quòd ipsi ignauiter depugnarent. Sed nos ueriora quædam certo iudicio deligemus. Augustinus itaq; in his quæ ipse uidit, firmus est testis, ut aliâs retulimus: ubi auritus, non contendo. Is itaque refert, Innocentium aduocatum uicariæ præfecturæ cum ulceribus chironijs in ano laboraret, dissectusq; esset, sinu quodam medicos latente, factum est ut ad necessitatem secundæ sectionis deuentum sit: quã cùm ille magis quàm mortẽ ipsam formidaret, orarunt pridie quàm secaretur pro illo Saturninus episcopus Vzalensis, Gelosus presbyter, diaconiq; Carthaginensis ecclesiæ, inter quos Aurelius, qui postmodum fuit episcopus, prostrati in terram, flentesque uberrimè cum Saturnino ipso, qui sanctus uir habebatur. Aderat & ipse Augustinus fortè apud ægrum hospitatus cum fratre Alipio. Factum itaque est ut mane sequenti, dum medici adessent, ut qui inter manus secantium moriturus existimabatur, absq; sectione sanus inuentus est.

Miraculum primum.

Miraculum secundum.

Cùm uerò beatus Ambrosius per somnum uidisset corpora beatorum Prothasij & Geruasij martyrum, illa inuenit, asistente q; populi maxima parte: tunc q; in ciuitate Augustinus ipse aderat, & Imperator Theodosius cæcus illuminatus testimoniũ attulit, non falsum fuisse beati Ambrosij somnium: itaq; tam publico facto, tot testibus, Imperatoris q; præsentia miraculum corfirmatum est. Quæ uerò à beato Stephano ætate Augustini fiebant, dũ reliquiæ deferrentur,

Miraculum tertium.

rentur, aut repositæ essent in oppido Synicensi Africæ oræ, non procul ab Hippone, tot & tanta fuêre ac tam præsentia, ut meritò congruerent ei, qui primus uiam post Christũ aperuit, ad uoluntariam mortem, atq; crudele exitium: qui primus post Christum orauit pro interfectoribus, qui primus prædixit excidium gentis, qui primus exemplum Spiritus sancti in eo loquentis, dum sapienter disputat aduersus Iudæos, dum constanter Christum confiteri non erubuit, qui primus gloriam uidit Dei antequàm corporis mortem, qui primus se uidendum qualis futurus esset post mortem exhibuit, qui non minus sanctè uixit quàm fortiter mortuus est pro nomine Christi, in cuius obitu alia uita surrexit Apostoli gentium: qui si quid attinet, coronatus nomine ipso fuit. Quamobrem tot & tanta Deum illius significatione fecisse, nihil mirum ut & ægri sanarentur, & mortui resurgerent, & detenti soluerentur. Vt certè impietas multorum appareat, qui dum iustissimè aulæ pontificis inaudita scelera persequuntur, nos à meritis omnibus, ab omni bono instituto retrahunt, miscentq; facta impijssimorum ac Sardanapali, cùm sanctissimorum uirorum innocentia ac factis generosissimis: quasi Stephanus sit unus ex his, aut nihil referat quod propemodũ fatentur qualis fueris. Non enim Christus dixit, Cùm omnia passi fueritis, dicite, serui inutiles sumus: sed cùm feceritis. Sed iam ad aliud miraculorum genus transeamus. Illud memorantes, tunica huius sancti multos fuisse à mortuis suscitatos. Hoc contigit in lauacro regenerationis, dum Christiani fiebãt, & id Augustini tempore præsentia illius referre par est. Curubitanus dum baptizatur, à paralysi & ponderè genitalium liberatus est: mendicus quidam, à podagra in perpetuum: atq; hæc publica fuêre.

B. Stephanus laus.

Miraculum quartum.

Miraculum quintum.

Quintum genus est, ex pura Dei misericordia, uelut Innocentiæ fœminæ primariæ & religiosissimæ Carthaginiensi, quæ cùm carcinomate laboraret, medicorum spe abiecta, uidit per somnum qui moneret, ut locum sub paschate obseruaret ubi baptizaretur, mulierem quæcunq; illi baptizata primò occurrisset, ut illa in loco ubi affligebatur, signo crucis signaret: quo peracto cõfestim sanata est. Multa addit Augustinus more oratorũ, quæ potius rem minuunt.

Ornari res ipsa negat contenta doceri.

Miraculum sextum.

Sed iam aliò transeamus: narrat Hector Boëthius cũm Saxones & Pictii hostes Christiani nominis aduersus Veterum Britannorũ regẽ pugnaturi incederent, armati cõtra inermes, exercitati cõtra rudes, plures contra pauciores pugnaturi, ducerẽtur q; à Germano & Seuero Episcopis, antecedente Germano, & Alleluia exclamante cum sacerdotibus, & reliquo exercitu, tantus inuasit pauor hostes, ut existimantes ruituros in se montes, in fugã uersi incruentã victoriã Britannis concesserint, inultiq; caderent: iam tamen Britanni partim ex hæresi reuocati erant, partim ab idolorum cultu nuper ad Christum transierant. Et hæc quidem, ut dicam, manifestam etiam naturalem rationem habent, adeò ut facilius admitti possint. Beda huius author est.

Miraculum septimum.

Simile est fermè quod accidit dum Hungus Pictorum Rex & religiosus Scotis auxiliaribus contra Athelstanum Anglorum regẽ esset pugnaturus: nam per noctem Hungi exercitus Athelstaniq; crucem in cœlo uidebant Beati Andreæ lucidam: hæc instar est χ Græcæ literæ: cũm his formidinem, illis timorem adderet: sed & Hungus per somnum monitus non defuturam crucem, ante uictoriam monuit milites, hortatusq; uictor euasit. Simile quoq; est quod Edgaro Scotorum regi aduersus Donaldum regem ui factã contigit:

tigit: nam per somnum monitus, ut Cuthberti uexillum secum ferret uictoria potiturus, ubi peractis sacris uexillum D. Cuthberti sustulit è cœnobio, Donaldũ sui deseruêre, atque ita absq; seditione & sanguine illum captiuum habuit.

Aliud uerò absimile refert idem: nam cùm Vuilhelmus Leo Scotorũ Rex, Ioannesq; Anglorum, Eboracense concilium celebrarent, allatus coram eis puellus nobilis oculo saniem mittente, lingua impeditus, altera manu arida, pede claudus: cùm frustrà tentata curã à medicis destitutus esset, Vuilhelmus cruce signatum dimisit incolumem. Miraculum octauum.

Dauidi Brusio Scotorum regi impactũ in crure telum, nulla arte extrahi potuit, nisi postquàm ad B. Niniani templum delatus est: tunc enim manifestè uulnus dilatari uisum est, telumq; excidere. Miraculum nonum.

At contrà euenit Henrico Quinto Angliæ regi, qui dũ Beati Fiacrij tẽplũ in Gallia spoliasset, morbo Fiacrij correptus, quo omnia uiscera priùs computruêre, extinctus est. Dũ uerò adhuc uiueret, inexpugnabilemq; morbum à medicis esse intelligeret, quòd quasi diuina ultione procederet, intorrogauit quis nam esset, fuissetúe is Fiacrius: respon sum est, filiũ Scotiæ olim regis: tũ Henricus, quo pacto hæc gens in nostrũ excidium nata uidetur? quæ domi, foris, uiuens, mortua, etiam in diuos relata, exitium nobis parit. Miraculum decimum.

Refert Gaspar Belgicus, Societatis Iesu, cœnobita (ut dicunt) in ciuitate Ormus, cùm pactus esset cum prudẽtissimo uiro, sacerdoteq; primario, quem sæpe loci rex consulebat, Ioque uocãt, ut triginta diebus abstineret, quinquiesq; in die semetipsum pro Christi amore flagellaret: una ex his diebus audiuit uocẽ dicentem, Surge, quid agis? Christianũ te fac, optima enim hæc lex est. Inde confestim uidit cubiculum, quasi pontificiam domum, aut ecclesiam exornatam. Miraculum undecimũ.

Vt si hic uera refert, quamuis de uoce in eremo ubi erat, falli potuisset, de uisione dubium non erat: factusq; est Christianus. Nemo autem spõte ex summo gradu in inferiorem descendit: ut si hic planè non mentitur, aut in scelerum officina hæc non sunt excogitata, de miraculo non sit dubitandum. Quinimò ille subijcit, quotquot fermè Christiani facti sunt nuper, aut uoces audiuêre, aut mira uiderunt, alij Christum, alij Mariam uirginem.

Quærendum est igitur in his omnibus, an miracula sint? Et quæ uera? quæ non? quot sint, modi causaûe, quib. fiant? & à quo fiant? Quòd igitur contingant miracula, nemini dubium esse debet, cùm in singulis legibus aliqua uideantur: tametsi pleraque sint commenta doliq; hominum. Veruntamen, ut credulis est omnia amplecti, ita pertinacis cuncta negare: abrogat impietas hominum fidem ueris, ut nulla sit occasio securitatis. Sed tamen miracula esse haud dubiè confitendum, cùm in naturæ operibus perfectis talia eueniant: monstra enim oriri nemo nisi stupidus, aut qui iunior sit, dubitat: infantes bicipites, trioculos, capite aquilino: nec tamen hoc magis mirum est, quàm uidere, audire, mortuum surgere, repenteq; sanari: & si nihil sit quod uideatur, quodúe audiatur. At dices mortuum suscitari, contra naturam est, non naturæ error. uidere quæ non sint, aut audire, error est animæ: quæ perfecta cùm sit, non tam errare potest quàm natura materiæ immersa. Sed ô generose, mortuus non nisi ad nostram existimationem mortuus erit, nec sensus hi perfectæ sunt naturæ, sed uitiosæ. Ob hoc quidam uident, quidam non: quidam audiunt, quidam non. Neque absurdum est, talia aliquando uerè contingere: uarietas enim, quæ in lõgo tempore contingit, est res maxima & incredibilis.

Miracula dari demõstratur.

Fiunt

Fiunt autem miracula sex occasionibus: in initijs legũ, quas Deus constituit: uelut de claudo sanato, qui ad portã templi Speciosam iacebat, à Petro & Ioanne. Cõstat enim, quòd miraculum illud fuit fundamentum fidei nostræ: nã Christi miracula, ad alias causas & hominem referebant: hoc uerò à piscatore, maximũ & euidentissimum fuit: aut propter confirmationem legis & incrementum, ut quartum miraculum in ordine: aut ob pij uiri memoriam celebrandam, ut de tertio exemplo recitauimus: aut ut reliquiæ sanctorum agnoscantur, ut in secũdi miraculi historia dictum est. Et Hector Boëthius de ossibus beati Nicolai inuentis, à monacho per somnium monito talia refert: aut propter innocentiam patientis, ut in quinto miraculo diximus: aut ob rogãtium sanctitatem, uelut in primo exemplo. Neq; expedit ut in ommibus eueniant: non enim esset miraculum, sed naturæ ordo præuerteretur, neq; nunquam: si enim qui non fecit, soluit, Deus author omnium cur efficere non poterit? Miracula sex occasionibus fiũt.

Quæ uerò fiunt, uidenturq; miracula, alia quidem dolo fiunt, ut pleraque: alia quæ fieri possunt, non tamen fieri posse naturaliter uidentur, de quibus dubium non est: alia quæ omninò fieri nequeunt, contra quæ abundè disputatũ est à Peripateticis: alia quæ licet naturaliter fieri non possunt, quodam tamen alio agente supposito fieri posse uidentur: hæc autem ad libros de Aeternitatis arcanis pertinent. A' quibus uerò fiant, denuò lis est: quorundam tamen constans causa est, hæc autem trium sunt generum: aliâ ab abditis naturæ causis, alia à sensuum perturbatione, alia à ui animæ & consilio hominis: de his quidem omnibus apud omnes conuenit, sed non eodem modo: primùm quidem, cùm plura ad hæc genera traducuntur: deinde, cùm hæc à Dei speciali uirtute separantur. Contrà, illi obijciunt

suppo-

suppoſita, ut quæ à Moſe ſcripta ſunt de initijs rerum. Sed ut ſcripſimus, natura noſtra uidetur ardere, cùm Deum uerè amare cœperit. Ergo & hoc ad Aeternitatis arcana referendum eſt.

Miracula cur maximè in fortuitis.

Quærendum eſt autem cur maximè miracula fiant in his qui fortuitò læduntur, ut uulneratis, ſubmerſis, cadentibus, ictibus ſerpentum, morſibus canum rabidorum, adeò ut audeant referre iam paucis ab hinc annis claues quaſdam in laude Pompeij (nunc Laudem ueterē uocant) ſponte caleſcere ſolitas ablato patiente: unde argumentum ſumebatur, rabiei imminentis, ſi incaleſcerent: nunc etiam ſeruantur, ſed clauibus igne calefactis: nam quòd canem morſum ab alio rabido ſic ſeruare uoluiſſent, periſſe uires has admiratione dignas referunt. Itaq; multæ horum cauſæ eſſe poſſunt cur in fortuitis, non ſponte uenientibus morbis, aut iudicio damnatis, aut ſi res ipſa pereat furto, aut naufragio, talia contingant. Prima, quoniā multa primo occurſu nos proſternunt, quæ reaſſumptis uiribus, natura ſola duce reſtituuntur. Deinde, quòd in his paruum diſcrimen, exiguaq; res magnorum errorum, & uarietatis euentuum cauſæ ſunt: quæ omnia in religionem referuntur. Præterea repentino aduentu perculſus animus in his facilè decipitur, nō ita in præmeditatis. Magna etiam hæc cùm ſint, & ad religionem referantur, in eis illa omnem locum occupat, metu Dei. Sunt autem magna, quia repentè euenit, uidentur ira Dei contigiſſe, & ob id etiam auxilium expectare, unde periculi cauſa ortum duxiſſe creditur. Denum fides maior eſt in his ubi nullum ſperatur auxilium aliud, quoniam ſupra naturam non ſolùm humanas uires eſſe creditur, fides autem & corpora muta, & ſuperioribus mentibus animum coniungit, ut uideatur miraculum

uerè

uerè fieri in talibus posse. Natura quoque alioquin integra multa corpora sanat, cùm in sponte ægrotantibus nihil sit prorsus sanum. Videntur quoq; ex astrorum incursibus talia fieri, illis ante uix unquam accidit ut multa non immisceantur, adeò ut nihil tale sine magna mixtione contingat. Demum uidetur pluribus, ut suo loco referetur, genius quidam seu dæmon adiectus, qui ad fortuita impellat, aut ab illis retrahat, uel in ipsis fortuitis auxilietur, aut perdat: quasi tertium nactus principatus genus alienum, & à natura quæ spontaneis dominatur, & à uoluntate quæ nos ultrò quoquouersum uergit atq; impellit, hoc autem genus fortuitorum, cùm nulli horum subijciatur, meritò forsan genijs subijci dixerimus.

Miraculum duodecimum.

Vt uerò aliquid referamus de præsentibus: Franciscus Lopez, alijq; qui historiam Indiæ occidentalis scripsêre, uno consensu affirmant, dæmones, postquàm propagatum est Christi nomen in illis regionibus, responsa nõ dare. Crucem quoq; fixam à Christophoro Columbo, qui primus eas prouincias ingressus est ex Europeis, cùm multi auellere conarentur, nũquam potuisse. Principem quoq; uallis Caonau, cùm in ecclesia, illa tamen contradicente, cùm uxore concumberet, subitò mutum factum esse & extra mentem. Inde pœnitentia ductum inter ministros ecclesiæ ipsius mansisse, incolumitati resitutum. Sed hoc ita fingi potuit ob Hispanorum uexationes, ut sic religionis titulo coleretur. Sed tamen graue uidetur Principi uerrere templi pauimentum, quòd ille faciebat. De dæmonibus res non magna uidetur, cùm hoc detegeretur fraus sacerdotum, ut apud Danielem. Cùm enim non haberent quo possent tegere fallacias, instantibus Hispanis, excusarunt uictos. De cruce maius miraculum est, aut non omninò tantis uiribus conati

sunt

sunt auellere. Sed utcunq; sit, multa talia contingunt in initijs promulgationis legum, nam proculdubio aliqua uirtus uidetur impiorum uindex. Vt nõ iam fabula uideatur quæ Senacherib bello contigit. Refert enim idem Lopez cùm Hispani milites qui omnes erant pedites à quadraginta millibus Indorum premerentur, iuxta Cintlam nouæ Hispaniæ pagum, & partim ob loci inæqualitatem, partim ob arborum copiam, superuenisse Frãciscum Morlam, equitem unum, qui tot tantaq; urgendo, terrendoq; peregit, ut Indi pedem retraherent: ubi retraxerunt, abijsse: confestim Indos multitudine fretos, cœpisse premere Hispanos: cumq; iam in manifesto discrimine positi essent, superuenit ille eques, ac rursus Indos coëgit pedem retrahere: quod cùm tertiò fecisset, abijsset q;, rursus instantibus Indis superuenit Ferdinandus Cortes dux illorum Hispanorum, cum tredecim equitibus: Indosq; iam qui unum non sustinuerant, in fugam compulit, exercitumq; dissipauit. Cùm autem Hispani ad urbem quam occupauerant, redijssent, constabat equitem illum non fuisse Franciscum Morlam, cùm nullus ob uiarum difficultates potuisset præmitti. Viderant & Indi illum captiui, & Rex qui post suorum cladem conciliatus est Hispanis. Equus quoq; rubeus & maculosus & terror tantus ab uno solo equite, cùm aduersus sex machinas igneas magnas, multasq; paruas instarent fortiter, nec cederent: neminem præterea ex Christianis mortuum fuisse in tam diuturno prælio, totq; pugnantibus, cùm tamen septuaginta fuissent uulnerati, miraculum euidens fuisse declararunt. Indi quoq; quòd nullum potuissent occidere, mirabantur. Præterea eques ille nullum occidit ex Indis, nullum uulnerauit, sed solùm turbabat, perterrefaciebatq;: ubi cederent, abibat: quæ omnia à mortali homine fieri haud

potuis-

potuissent. Propterea Hispani illum equitem, D. Iacobum Hispanorum patronum, Cortes D. Petrum proprium dominum esse affirmabant. Tot coniecturis constat de miraculo, nec superest nisi facti quæstio. His tamen cõsentiunt quæ Romanis contigere de Castore & Polluce, & pòst Cæsari iuxta Rubiconem. Dicerent qui philosophiæ studijs incumbunt, genium fuisse Ducis scilicet Fernandi Cortes: nam & ipse ut Cæsar, multis petitus insidijs, demumq; ui & in hostis potestate captiuus constitutus Diegi Velazquez, & ille prorex erat: inde noctu in mari tempestate oppressus, præter spem omnem seruatus: bis fuga, etiam cathenis per uim educto pede, à tempestate quoq; enatauit: chirographis etiam ponè collum, quæ aduersus proregem collegerat, seruatis. Vltimò dolos illius sentiens, uitato conuiuio euasit. Talia uidentur penitioribus causis in constitutione magnorum imperiorum cõtingere. Nam & hoc primum prælium fuit, quo Mexicum imperium euersum in ditionem Cæsaris peruenit, idolorumq; cultus sublatus est.

Fernandi Cortes laus.

Pleraq; autem miracula ante maximas res, aut contingunt, aut finguntur, ut non culpa hominum, sed Dei uoluntate, accidisse credantur. Ego tamen in magnis ac raris excidijs magna euenire crediderim, nõ falsò certè (postquàm quæ mihi contigerunt in amici morte, sine fraude, aut ulla culpa fuêre) sed uel repræsentatione, uel superorum uoluntate, uel causis obscuris nobis, naturæ uerò illustribus: quale est quod accidisse ferunt in ripa riui Consote, duobus millibus passuum distantis à Chartagine urbe Peru. Nam ibi cùm mulieres lauarent, ut moris est, apparuit uir augusta forma, exenteratis uisceribus uẽtreq; dissecto, infantes duos in ulnis gerens, qui puellis dixit, Christianæ omnes mulieres interibunt, maiorque pars uestrûm: subitoq; euanuit: risere

Miraculum decimumtertium.

risere mulieres, nec expauerunt, quòd multæ unà essent, Solq; meridiaret, & uiri etiã Indi adessent. Visum est & hoc spectrũ, sed equo insidens, per montium iuga uento o-cyus discurrere: subsequuta mox pestis, quæ mulieres Indas, & maximè quæ iam Hispanis, & Christiano nomini adhæsissent, ad unam fermè perdidit. Mulieres uerò per id temporis, puerique multi Indi affirmabant, plurimos uidisse è suis qui antea obijssent. Hæc igitur & talia, ut uideantur, aut uidere se existiment homines, persæpe contingunt causis dictis.

Miraculum decimumquartum.

Nam & in Ormus quendam referunt malæ uitæ, cùm persuasus mutasset institutum, & confessus de peractis pœnitentiam ageret, uidisse circa mediam noctem magnum numerum murium, felium, animaliumq; nigrorum, exterritumq; confugisse ad Christi imaginem, confestimq; illa euanuisse.

Miraculum decimumquintum.

In regno quoq; Paranas orientalis Indiæ, scribit Emanuël Morales, cùm nobilis quidam idolorum cultor ædem sacram quandã igne consumpsisset, correptum repẽtè morbo extimuisse, atq; pollicitum restitutionem sacræ ædis: sed nihil profuisse. Alium, cùm monachum occidere destinasset, repentè interijsse. De ipso Emanuël scribit Henricus Enriquez Hispanus, quòd adeò studio religionis tenebatur, ut inter maximos labores ac difficultates, tædia, uictus inopiam, optimè ualeret: laborabat cùm quiesceret, & commodè uitam duceret. De seipso autem testatur, linguam Indicam, quàm alij uix quinquennio addiscerent, quinq; mensium spacio ita assecutum, ut & loqui, & scribere optimè sciret, & uariare nomina: adeò ut indigenæ maiori cuidam uirtuti hoc tribuerent, cùm esset præmium diligentiæ, industriæ, atque ingenij; in quibus latuit diuina quædam

dam uis. Nam omnia ita sunt constituta, ut utrinque referri possint. Imaginando enim uident quæ non sunt, & metu etiam corripiuntur, & quædam etiam uident, tametsi uerè uidere nemo existimet. Itaq; factum est, ut qui sapiens uerè inter ipsos haberetur, Christi legē receperit: cuius exemplo multi facti sunt Christiani: atq; ita scriptum est, Filij uestri uisiones uidebunt, & somnia somniabunt. Vbi enim lex renouatur, aliquid maius profectò humano consilio affulget. Multa tamen ex his, sacerdotum testimonio habita sunt, quorum proprium est mentiri, ut in Problematibus dictum est.

Inter maxima & euidentissima miracula, quæq; nostro æuo contigerunt, nullum maius ac nostræ fidei firmius testimonium uideri potest, q̄ quod de Duarto Pacheco Lusitano refertur: is enim uir singularis bonitatis, prudentiæ, & fortitudinis, circa annum Domini M. CCCC. XCIIII. in orientali India (credo, ut lex Christi inter barbaras gentes promulgaretur) toties, modò cum duabus nauibus, ad summum cum quatuor, pugnauit cum infinita multitudine gentilium & Mahumetanorum: ut aliquando etiam cum octoginta nauibus, præterea cum turribus: &, quod maius est, aduersus infinitas machinas igneas semper uictor: &, quod maximum, nemine unquam bello interempto: quod uerò supra fidem est, à sphærulis milites icti solùm prosternabantur in terram, signo in corpore relicto, cùm tamē eædem transeuntes (miraculum prorsus) tabulas nauis perforarent. Si quis uelit ad naturalem rationem reducere, oportet ut dicat, uel mensurā pulueris, uel rationem componendi defuisse. Sed mirum in tanta copia ictuum, nunquam aliquem in capite ictum, cùm omnes ictus in tam angustum spatium dirigerentur. Atq; eo magis quòd solùm nonagin-

Miraculum decimum sextum.

taquatuor homines quando plures depugnarent, plerunq; tantũ septuagintaquatuor aduersus triginta millia ac plures. Inter reliquos Cantaber Piceator nomine Innichus, quem cùm pila in facie percussisset, eo in terram proiecto, exusta barba, solùm ruboris signum reliquit, eadem tamen nauis parietẽ illo percusso perforauit: id etiam mirũ quòd pilæ illæ cùm ex ferro essent purgato, non poterant nisi maximo impetu ferri: neq; enim ullum graue ualde leniter moueri potest, & maximè per longum spatium.

Miracula cur magis circa homines.

Quæret autem quispiam, cur miracula magis circa homines quàm belluas, cùm & belluarum anima sit immortalis, sed non eodem modo quo mens: plurima enim talia ut locus, materia, elementum? Videmus enim plura circa homines, & maximè probos contingere, ut olim de Secdaso ac filiabus referunt. Ita contingit etiam, ut iugulati loquãtur, aliaq; præter naturam mira. Id ergo euenit, quoniam hominis natura in medio est constituta mortalium atq; immortalium: ideo è statu suo facilè in extremum delabitur. Hoc autem quod immortale est, cum superis commune, & supra naturã: aliud mortale penitus, & miraculi expers. Nisi miraculũ dixeris, uitiũ & defectũ atq; errorẽ. Qui uerò hanc refugiũt mediocritatẽ, & immortalis naturæ participationem, ad multiplicem illius compositionem hoc retrahunt.

AVSPICIA.

CAPVT LXXXII.

Animalia bruta an utantur sermone.

HIC primùm quærendum, quod à multis sæpe tentatum est, scilicet an animalia sermone utãtur? dico canes, boues, aues, pisceesq;. Nam quòd uarijs uocibus ad uarios animi affectus significandos utãtur, haud